

Петро АВРАМЕНКО,
orcid.org/0009-0000-8726-2967
заслужений артист України,
доцент кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(Житомир, Україна) avramenko.p.m@gmail.com

Олена ЗАВЕДІЯ,
orcid.org/0009-0000-5501-4467
заслужена артистка України,
старший викладач кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(Житомир, Україна) zavediaelena5@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЦЕНІЧНОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ ПІД ВПЛИВОМ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ: ДОСВІД ЖИТОМИРСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ІМ. ІВАНА КОЧЕРГИ

Стаття присвячена дослідженню трансформації сценічної мови українського театру під впливом воєнних реалій на матеріалі діяльності Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги. Повномасштабна війна, розпочата в Україні у лютому 2022 року, стала потужним чинником глибинних змін у культурному просторі, зокрема у театрі. У статті проаналізовано ключові тенденції розвитку сучасної української сценічної мови: документалізація вистав, поширення вербатим-технік, радикалізація емоційної виразності, трансформація сценографії та організації простору, утвердження української мовної ідентичності, а також гібридизація форм із використанням мультимедійних технологій. Особлива увага приділена практичним прикладам із репертуару Житомирського драмтеатр. Відзначено, що у цих виставах сценічна мова набуває рис документальності, емоційної щирості та психологічної глибини; описано, як актори передають автентичність інтонацій, мовлення та внутрішнього стану персонажів; як простір і сценографія стають символічними маркерами, що поглиблюють змістову складову постановки; а також те, як інтеграція музики, відео, проєкцій і перформативних елементів створює поліфонічне, міждисциплінарне театральне висловлювання. У статті також узагальнено сучасні наукові підходи до вивчення українського театру воєнного часу, наголошено на важливості комплексного аналізу сценічної мови як цілісного явища, що об'єднує вербальні, візуальні, пластичні та медійні компоненти, та показано, що сучасний театр виконує не лише художню, а й соціальну, освітню та терапевтичну функції, стаючи простором колективного осмислення воєнного досвіду, формування національної ідентичності та психологічної стійкості глядача.

Ключові слова: український театр, сценічна мова, трансформація, воєнні реалії, Житомирський драмтеатр.

Petro AVRAMENKO,

orcid.org/0009-0000-8726-2967

Honored Artist of Ukraine,

Associate Professor at the Department of Art Education

Zhytomyr Ivan Franko State University

(Zhytomyr, Ukraine) avramenko.p.m@gmail.com

Elena ZAVEDIA,

orcid.org/0009-0000-5501-4467

Honored Artist of Ukraine,

Senior Lecturer at the Department of Art Education

Zhytomyr Ivan Franko State University

(Zhytomyr, Ukraine) zavediaelena5@gmail.com

TRANSFORMATION OF THE STAGE LANGUAGE OF THE UKRAINIAN THEATER UNDER THE INFLUENCE OF WARTIME REALITIES: THE EXPERIENCE OF THE IVAN KOCHERHA ZHYTOMIR ACADEMIC UKRAINIAN MUSIC AND DRAMA THEATRE

The article is devoted to the study of the transformation of the stage language of the Ukrainian theatre under the influence of war realities, based on the activities of the Ivan Kocherha Zhytomyr Academic Ukrainian Music and Drama Theatre. The full-scale war launched in Ukraine in February 2022 has become a powerful factor in profound changes within the cultural space, particularly in theatre. The article analyzes key trends in the development of modern Ukrainian stage language: the documentation of performances, the spread of verbatim techniques, the radicalization of emotional expressiveness, the transformation of scenography and spatial organization, the consolidation of Ukrainian linguistic identity, and the hybridization of forms using multimedia technologies. Special attention is paid to practical examples from the repertoire of the Zhytomyr Drama Theatre. It is noted that in these performances, the stage language acquires features of documentality, emotional sincerity, and psychological depth. The study describes how actors convey the authenticity of intonations, speech, and the internal state of characters; how space and scenography become symbolic markers that deepen the conceptual component of the production; and how the integration of music, video, projections, and performative elements creates a polyphonic, interdisciplinary theatrical utterance. The article also summarizes contemporary scientific approaches to the study of wartime Ukrainian theatre, emphasizing the importance of a comprehensive analysis of stage language as a holistic phenomenon that unites verbal, visual, plastic, and media components. It demonstrates that modern theatre performs not only artistic but also social, educational, and therapeutic functions, becoming a space for the collective reflection of war experience, the formation of national identity, and the psychological resilience of the audience.

Key words: Ukrainian theatre, stage language, transformation, war realities, Zhytomyr Drama Theatre.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна, що розгорнулася в Україні після 24 лютого 2022 року, стала потужним чинником глибинних трансформацій у всіх сферах суспільного життя, зокрема й у культурному просторі. Театр, як один із найбільш чутливих до соціальних змін видів мистецтва, оперативно реагує на виклики часу, переосмислюючи як зміст, так і форму сценічного висловлювання. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема трансформації сценічної мови, яка включає зміни у драматургії, акторській грі, сценографії, мовній політиці та комунікативних стратегіях взаємодії з глядачем. Сучасний український театр дедалі частіше звертається до документальних форм, підсилює емоційну виразність, розширює межі сценічного простору та інтегрує нові медіа, що свідчить про формування нової парадигми театрального мислення.

Особливо показовим у цьому контексті є досвід Житомирського академічного українського

музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги, який у своїй творчій діяльності відображає ключові тенденції трансформації сценічної мови під впливом воєнних реалій. Репертуар театру, його сценічні рішення та художні підходи демонструють прагнення до осмислення сучасного досвіду через призму особистих і колективних історій, актуалізацію національної ідентичності та пошук нових форм комунікації з глядачем.

Аналіз досліджень. Проблематика функціонування українського театру в умовах війни останніми роками активно осмислюється у вітчизняному науковому дискурсі. Зокрема, у працях Б.-Г. Бенюка театр розглядається як соціокультурний феномен, що реагує на кризові явища та формує нові моделі художнього мислення. В. Слущкий аналізує розвиток українського театру у різні воєнні періоди, акцентуючи увагу на його впливі на психоемоційний стан суспільства та реабіліта-

ційній функції сценічного мистецтва. Своєю чергою, Б. Струтинський зосереджується на сучасному етапі, досліджуючи зміни репертуарної політики, процеси деколонізації та трансформації театру під впливом російсько-української війни.

Вагомий внесок у дослідження новітніх театральних практик здійснюють також Г. Сухомлин, Ю. Цивата та А. Чорнойван, які аналізують розвиток документального театру в Україні в умовах війни. О. Пахарчук та В. Полонський розглядають організаційно-творчі аспекти діяльності театрів у період воєнного стану. Водночас питання трансформації сценічної мови як цілісного явища, що поєднує вербальні, візуальні, пластичні та медійні компоненти, залишається недостатньо розробленим, що і зумовлює важливість даного дослідження.

Метою статті є аналіз основних напрямів трансформації сценічної мови українського театру на матеріалі діяльності Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги.

Виклад основного матеріалу. Трансформація сценічної мови українського театру в умовах війни – це багатовимірний процес, який охоплює всі рівні театральної системи – від драматургії до сценографії. Основними тенденціями цієї трансформації в останні роки стали:

Документалізація сценічної мови. Однією з ключових тенденцій розвитку сучасного українського театру є перехід від умовно-художнього до документального типу сценічного висловлювання, де в центрі опиняється реальний досвід людини у війні. Це спричиняє зміну природи театрального тексту: він дедалі частіше базується на фактах, подіях і свідченнях очевидців, що надає йому особливої достовірності та соціальної ваги. Вистави ґрунтуються на історіях військових, переселенців, волонтерів, формуючи нову якість сценічної мови – фактичну, природну, позбавлену надмірної стилізації та з орієнтацією на автентичність (Погребняк, 2023).

У результаті театр трансформується на своєрідний «архів живої пам'яті», де сценічний текст виконує не лише художню, а й документальну функцію. Він фіксує події та особисті історії, інтегруючи їх у колективний досвід суспільства. Таким чином, документалізація сценічної мови розширює роль театру, перетворюючи його на важливий інструмент осмислення, збереження й передачі сучасного історичного досвіду (Сухомлин, 2024).

Поширення вербатим-театру. Вербатим-театр (дослівне відтворення реальних висловлю-

вань) у сучасному українському театрі став одним із провідних способів сценічного висловлювання. Його поширення зумовлене прагненням максимально наблизитися до реальності та передати живий досвід без художнього спотворення. У центрі таких постановок – реальні люди, а їхні голоси, інтонації та мовні особливості зберігаються у сценічному тексті.

Звернення до вербатиму дозволяє досягти високого рівня достовірності й зберегти голоси свідків війни. Театр у цьому випадку виступає як медіатор, що не інтерпретує події, а дає їм прозвучати безпосередньо. Це змінює і акторську гру: актор стає «провідником» досвіду, зосереджуючись на точному відтворенні мовлення та емоцій, що формує глибокий зв'язок із глядачем (Гуменюк, 2020).

Радикалізація емоційної виразності. Воєнна реальність суттєво вплинула на емоційну тональність сценічної мови українського театру, зумовивши її глибоку трансформацію. У центрі сценічного висловлювання опиняється не відсторонене зображення подій, а безпосереднє переживання травматичного досвіду, що формує нову якість емоційної присутності. Театр відходить від традиційної естетичної дистанції, натомість пропонує глядачеві максимально відвертий і напружений емоційний контакт із дійсністю (Васильєв, 2024).

Сучасні театральні практики характеризуються підвищеною експресією, оголеністю почуттів і відмовою від естетизації страждання. Емоції подаються без художнього «пом'якшення» чи стилізації, що надає сценічному висловлюванню особливої щирості та правдивості. Відсутність декоративності та риторичної завершеності дозволяє зосередитися на внутрішньому стані людини, яка перебуває в умовах постійної загрози, втрати й напруги (Булгаков, 2025).

Трансформація сценографії та простору. Воєнні умови суттєво змінили організацію сценічного простору, змушуючи театр шукати нові адаптивні форми. Вистави все частіше відбуваються в укриттях, підвалах і камерних приміщеннях, де простір стає активним елементом дії та формує атмосферу напруження й безпосередності. Одночасно зменшується декоративність: сценографія стає лаконічною, а кожен предмет набуває функціонального або символічного значення.

Зростає роль мобільних і камерних форм театру, що відповідають умовам обмежених ресурсів і небезпеки. Такі постановки легко адаптуються до різних локацій, забезпечують безпеку та створюють відчуття інтимності й спільного переживання. У результаті сценічний простір стає

гнучким, динамічним і змістовно насиченим компонентом сучасного театрального висловлювання (Чужина, 2024).

Мовна та ідентифікаційна трансформація. Одним із ключових напрямів розвитку сучасного українського театру стала зміна мовної політики під впливом війни. Після 2022 року відбувається активна дерусифікація театрального простору: українська мова утверджується як домінуюча, а цей процес супроводжується не лише перекладом, а й глибоким переосмисленням сценічних практик і мовних норм. Мова стає важливим чинником відображення сучасної української реальності (Пасічник, 2024).

Акцент на українській мові сприяє формуванню національної ідентичності та передає автентичний досвід війни. Вона функціонує як носій не лише сюжету, а й історичної пам'яті та соціального досвіду. Паралельно переосмислюється репертуар: старі постановки переглядаються, а нові створюються з урахуванням актуальних подій, що сприяє консолідації суспільства та формуванню нової культурної парадигми (Погребенник, 2021).

Театр як простір терапії та комунікації. Сучасний український театр дедалі більше виконує терапевтичну функцію, стаючи простором осмислення та проживання колективної травми війни. Сценічна мова набуває емоційного виміру, допомагаючи глядачеві безпечно пережити складні почуття та усвідомити спільний досвід. Вистава перетворюється на засіб психологічної підтримки та внутрішнього опрацювання пережитого (Галас, 2024).

Театр також формує простір комунікації та емпатії, де глядач стає співучасником дії. Руйнується межа між сценою і залом, виникає живий діалог, що сприяє соціальній згуртованості. У такому форматі театральне мистецтво поєднує реальність і художнє осмислення, створюючи умови для колективного переживання воєнного досвіду (Котенок, 2024).

Гібридизація форм і медіа. Воєнні умови стимулювали появу нових форматів театру, що виходять за межі традиційної сцени. Поширюються онлайн-вистави, мультимедійні проекти та перформанси, які поєднують живу гру з відео, звуком і документальними матеріалами. Це дозволяє розширити аудиторію та адаптувати театр до обмежень простору й безпеки (Бенюк, 2024).

Використання цифрових технологій розширює сценічну мову, додаючи до неї візуальні, звукові та інтерактивні елементи. У результаті виникає багаторівневе, поліфонічне висловлювання, що

поєднує різні мистецькі практики. Така гібридизація відкриває можливості для експерименту та формує новий естетичний і соціальний досвід сучасного театру (Гуменюк, 2024).

Таким чином, сучасний український театр постає не лише як мистецький феномен, а як активний учасник суспільних процесів, що формує нову модель сценічної комунікації в умовах екзистенційного виклику війни

Не минула ця тенденція й регіональні театральні осередки, зокрема – Житомирський академічний український музично-драматичний театр ім. Івана Кочерги. У його творчій діяльності простежуються всі ключові тенденції сучасного театрального процесу: звернення до документального матеріалу, посилення емоційної виразності, переорієнтація на українську мовну ідентичність, а також активний пошук нових форм сценічної комунікації.

Яскравим прикладом трансформації сценічної мови в умовах воєнних реалій є вистава «Хлібне перемир'я» за твором Сергія Жадана (режисер П. Авраменко), представлена в репертуарі даного театру (Хлібне перемир'я, 2024). Ця постановка демонструє відхід від традиційної театральної умовності та тяжіє до максимальної правдивості у відтворенні реальності. Сценічна мова тут позбавлена штучної піднесеності чи риторичності, натомість вона вибудовується на принципах природності, фрагментарності та емоційної достовірності. Такий підхід дозволяє не лише передати сюжет, а й відтворити внутрішній стан людини, яка існує в умовах постійної небезпеки та невизначеності.

Особливого значення у виставі набуває фактичність сценічного висловлювання, яка реалізується через граничну побутовість діалогів. Персонажі говорять простою, інколи уривчастою мовою, у якій відсутня художня обробка або стилізація. Саме ця буденність мовлення, поєднана з контекстом війни, створює ефект документальності: звичайні розмови про повсякденні речі – їжу, побут, взаємини – на тлі звуків канонади набувають нового, трагічного змісту. Вони фіксують психологічний стан людини, яка намагається зберегти нормальність у ненормальних обставинах, і тим самим виконують функцію своєрідного свідчення про життя у «сірій зоні».

Важливим елементом сценічної мови цієї вистави є також поєднання абсурдності та реалістичності, що відображає специфіку воєнного досвіду. Події розгортаються у просторі, де звичні логічні зв'язки руйнуються, а поведінка персонажів набуває ознак екзистенційної дезорієнта-

ції. Це підсилюється через інтонації мовлення, паузи, повтори, які передають внутрішню напругу та невпевненість. У результаті сценічна мова вистави функціонує не лише як засіб художнього відображення, а як форма глибокого психологічного та соціального аналізу, що дозволяє глядачеві відчувати реальність війни на рівні особистісного переживання.

Драматична вистава «Мами» за новелами Марії Магіос, представлена у грудні 2025 року на сцені Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги, є проникливим прикладом емоційно зосередженого театру, що осмислює воєнну реальність через призму особистих історій (Вистава «Мами», 2025). У центрі постановки – долі жінок, чії сини стали на захист України, що визначає особливу інтонаційну та смислову організацію сценічної мови. Вона вибудовується як низка внутрішніх монологів і сповідей, у яких відчутні глибока щирість, стриманий біль і постійне очікування. Простота мовлення, позбавлена риторичності, надає тексту особливої сили, перетворюючи його на емоційно насичене свідчення жіночого досвіду війни.

Водночас вистава акцентує увагу на материнській любові як на фундаментальній цінності, що протистоїть руйнівному впливу війни. Через поєднання індивідуальних історій формується узагальнений образ матері, яка переживає страх, надію, втрату й віру водночас. Емоційна виразність досягається не через зовнішні ефекти, а через внутрішню напругу, паузи, інтонаційні злами, що підсилюють драматизм сценічної дії. У результаті вистава створює потужний комунікативний простір, у якому особистий біль трансформується у спільний досвід, зрозумілий і близький кожному глядачеві.

Ще одна вистава Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги – «Show must go on», створена за мотивами роману Дж. Джонса «Віднині і навіки» (режисер Н. Тимошкіна) – постає як багатоплоскова melos-драма з елементами кінохроніки, що поєднує театральне й кінематографічне мислення (Show must go on, 2024). Незважаючи на те, що події розгортаються в контексті Другої світової війни, напередодні нападу на Перл-Гарбор, постановка набуває актуального звучання, перегукуючись із сучасними воєнними реаліями в Україні. Сценічна мова вистави формується через синтез музики, драматичної дії та візуальних проєкцій, що створює ефект історичної достовірності та водночас емоційного занурення в події.

Особливу увагу в постановці приділено дослідженню армійської системи як замкнутого про-

стору з жорсткою ієрархією, де особистість часто підпорядковується дисципліні та наказу. Через діалоги, пластичні сцени та музичні фрагменти розкривається внутрішній конфлікт солдата, який змушений балансувати між обов'язком і власною гідністю. Сценічна мова тут поєднує елементи психологічного реалізму з узагальненими символічними образами, що дозволяє глибше осмислити природу людської поведінки в умовах війни.

Водночас вистава акцентує увагу на людських почуттях, які не зникають навіть у найекстремальніших обставинах. Любов, страх, дружба, зрада постають як універсальні категорії, що визначають внутрішній світ персонажів. Завдяки використанню елементів кінохроніки досягається ефект документальності, який підсилює емоційний вплив на глядача. У результаті постановка виходить за межі історичного сюжету, перетворюючись на глибоке філософське осмислення війни як випробування людської сутності.

Вистава «Літепло. Історія одного хутора», представлена на сцені Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги, є показовим прикладом трансформації сценічної мови українського театру під впливом воєнних реалій. У цій постановці відбувається поєднання театральної дії з форматом інтерактивного «музею родинної пам'яті», де особисті історії набувають значення колективного досвіду (Літепло, 2026). Сценічна мова виходить за межі традиційного драматичного наративу і набуває рис документальності та перформативності: актори не лише виконують ролі, а й виступають як носії пам'яті, транслюючи досвід попередніх поколінь через особистісне проживання.

Особливістю постановки є символічна насиченість сценографії та образної системи, що відображає глибинні смисли національного буття. Такі елементи, як ворота, жорна, знаряддя праці та земля, функціонують як знакові маркери, які формують специфічну сценічну мову – лаконічну, але багатоплоскову. Через історію однієї родини та одного хутора вибудовується узагальнений образ історії всієї України, що підсилює ефект впізнаваності та емоційного залучення глядача. У цьому контексті сценічний простір стає не лише місцем дії, а й символічним полем, де перетинаються минуле і сучасність.

Водночас вистава порушує екзистенційну проблему вибору, яка набуває особливої актуальності в умовах війни. Сценічна мова акцентує увагу на моральній відповідальності людини перед власною землею, родиною та історією, транслюючи ідею неминучості участі у спільному націо-

нальному досвіді. Через поєднання особистого й колективного, минулого й теперішнього формується новий тип театрального висловлювання, що виконує не лише естетичну, а й світоглядну функцію. У результаті «Літепло» постає як приклад того, як сучасний театр осмислює історичну пам'ять і актуалізує її в контексті сьогодення, утверджуючи ідею стійкості та незламності українського народу.

Таким чином, досвід Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги наочно демонструє глибинну еволюцію сучасної театральної естетики. Через розширення артикуляційних засобів театр трансформується у простір гострої соціальної рефлексії, а варіативність сценічної мови дозволяє колективу не лише фіксувати воєнні реалії, а й створювати потужний емоційний діалог із глядачем, утверджуючи театр як живий інструмент збереження національної пам'яті та колективної стійкості.

Висновки. У результаті проведеного аналізу встановлено, що трансформація сценічної мови українського театру під впливом воєнних реалій має системний і багатовимірний характер, охоплюючи всі рівні театрального процесу – від драматургії та акторської гри до сценографії, мовної політики та комунікативних стратегій. Визначено, що ключовими тенденціями цього процесу є документалізація сценічного висловлювання, поширення вербатим-практик, радикалізація емоційної виразності, трансформація сценічного простору, утвердження української мовної ідентичності, а також посилення терапевтичної та комунікативної функцій театру. Сценічна мова сучасного театру

набуває рис автентичності, поліфонічності та міждисциплінарності, стаючи інструментом не лише художнього відображення, а й глибокого осмислення соціально-історичного досвіду.

Аналіз діяльності Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги підтверджує, що зазначені трансформаційні процеси активно реалізуються і на рівні регіонального театрального середовища. Репертуар театру демонструє послідовну орієнтацію на актуальну воєнну тематику, звернення до документальних і психологічно насичених форм, а також пошук нових сценічних рішень. Розглянуті вистави («Хлібне перемир'я», «Мама», «Show must go on», «Літепло. Історія одного хутора») репрезентують різні моделі оновленої сценічної мови – від документальної достовірності й інтонаційної природності до символічної насиченості та мультимедійності, що забезпечує глибоке емоційне залучення глядача.

Таким чином, сучасний український театр постає як динамічний культурний простір, у якому сценічна мова виконує не лише естетичну, а й соціальну, комунікативну та терапевтичну функції. Вона сприяє фіксації колективної пам'яті, формуванню національної ідентичності та осмисленню досвіду війни на індивідуальному й суспільному рівнях.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі окремих компонентів сценічної мови (зокрема, акторської техніки, звукової драматургії, мультимедійних практик), а також у вивченні взаємодії театру з іншими видами мистецтва в умовах сучасних культурних трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенюк Б.-Г. Український театр в часі війни: публіцистичний та науковий дискурс. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 4. С. 451-457. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2024.322930>
2. Бітаєв В., Корнієнко В., Мосенкіс Ю. Ідея героїчного театру в добу змагань за націю і державу. *Мистецтво в обороні: колективна монографія*. Київ: Фенікс, 2024. С. 937-942.
3. Булгаков М.О. Український музично-драматичний театр після 2014 року: трансформації, виклики та моделі національної культурної репрезентації. *Слобожанські мистецькі студії*. 2025. № 3. С. 12-16. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2025.32>
4. Васильєв С. Театр болю та мужності. *Мистецтво в обороні: колективна монографія*. Київ: Фенікс, 2024. С. 41-46.
5. Вистава «МАМА» у Житомирі: голоси втрати та незламності. Житомирська обласна рада: офіційний веб-сайт. 2025. URL: <http://zt.gov.ua/index.php/vystava-mamy-u-zhytomyri-holosy-vtraty-ta-nezlamnosti>.
6. Галас А. Відображення колективної травми в українській драматургії періоду повномасштабної війни (2022–2024). *Просценіум*. 2024. № 1. С. 22-28.
7. Гуменюк Л. І. Сучасний український театр: виклики, трансформації, ідентичності. Київ: НаУКМА, 2020. 224 с.
8. Котенок В. Сучасні тексти на сцені: теми, ідеї, форми подачі. *КіноТемп*. 2024. № 5. С. 9-10. URL: <https://ktm.ukma.edu.ua/index.php/ktm/article/view/603/662>
9. «Літепло. Історія одного хутора». Житомирський академічний український музично-драматичний театр ім. Івана Кочерги: офіційний веб-сайт. 2026. URL: <https://zt-teatr.com.ua/spectacles/711>
10. Пасічник Н. Деколонізація та дерусифікація – головні тренди політики пам'яті на сучасному етапі. *Перспективи розвитку суспільно-гуманітарних наук в умовах євро інтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, 11-12 квітня 2024 р. Біла Церква, 2024. С. 8-13.

11. Погребенник А. Театр у час війни: культура спротиву і риторика пам'яті. *Український театр*. 2021. № 1(91). С. 10-16.
12. Погребняк Г. Режисерські пошуки відтворення подій війни засобами театрального мистецтва і кінематографу. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 4. С. 147-153. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/5216>
13. Сухомлин Г., Цивата Ю., Чорнойван А. Реалії російсько-української війни в документальному театрі України. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. 2024. № 7. С. 87-98. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-759X.7.1.2024.301967>
14. «Хлібне перемир'я» за п'єсою Сергія Жадана: Житомирський академічний український музично-драматичний театр ім. Івана Кочерги: офіційний веб-сайт. 2024. URL: https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/%C2%ABxlibne_peremirya%C2%BB_za_pesoyu_sergiya_zhadana
15. Чужинова І. Театр як інструмент суспільних перетворень. *Критика*. 2024. № 9. С. 18-21.
16. «Show must go on»: Житомирський академічний український музично-драматичний театр ім. Івана Кочерги: офіційний веб-сайт. 2024. URL: https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/Show_must_go_on

REFERENCES

1. Beniuk, B.-H. (2024). Ukrainiyskiy teatr v chasi viiny: publitsystychniy ta naukoviy diskurs. [Ukrainian theater in times of war: journalistic and scientific discourse]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. 4. 451-457. [In Ukrainian]
2. Bitaiiev, V., Korniiienko, V., Mosenkis, Yu. (2024). Ideia heroichnoho teatru v dobu zmahania za natsiiu i derzhavu. [The idea of heroic theater in the era of competition for the nation and state]. *Mystetstvo v oboroni: kolektyvna monohrafiia*. Kyiv : Feniks. S. 937-942. [In Ukrainian]
3. Bulhakov, M.O. (2025). Ukrainiyskiy muzychno-dramatychniy teatr pislia 2014 roku: transformatsii, vyklyky ta modeli natsionalnoi kulturnoi reprezentatsii. [Ukrainian Musical and Drama Theater after 2014: Transformations, Challenges and Models of National Cultural Representation]. *Slobozhanski mystetski studii*. 3. 12-16. [In Ukrainian].
4. Vasyliiev, S. (2024). Teatr boliiu ta muzhnosti. [Theater of Pain and Courage]. *Mystetstvo v oboroni: kolektyvna monohrafiia*. Kyiv : Feniks. S. 41-46. [In Ukrainian].
5. Vystava «MAMY» u Zhytomyri: holosy vtraty ta nezlamnosti. Zhytomyrska oblasna rada: ofitsiinyi veb-sait. 2025. URL: <http://zt.gov.ua/index.php/vystava-mamy-u-zhytomyri-holosy-vtraty-ta-nezlamnosti>.
6. Halas, A. (2024). Vidobrazhennia kolektyvnoi travmy v ukraïnskii dramaturhii periodu povnomasshtabnoi viiny (2022–2024). [Reflection of collective trauma in Ukrainian drama during the period of full-scale war (2022–2024)]. *Prostsenium*. 1. 22-28. [In Ukrainian].
7. Humeniuk, L. I. (2020). Suchasnyi ukraïnskyi teatr: vyklyky, transformatsii, identychnosti. [Modern Ukrainian theater: challenges, transformations, identity]. Kyiv : NaUKMA. 224 s. [In Ukrainian].
8. Kotenok, V. (2024). Suchasni teksty na steni: temy, idei, formy podachi. [Contemporary texts on stage: themes, ideas, forms of presentation]. *KinoTeatr*. 5. 9-10. [In Ukrainian].
9. «Liteplo. Istoriia odnogo khutora». Zhytomyrskyi akademichnyi ukraïnskyi muzychno-dramatychniy teatr im. Ivana Kocherhy: ofitsiinyi veb-sait. 2026. URL: <https://zt-teatr.com.ua/spectacles/711>.
10. Pasichnyk, N. (2024). Dekolonizatsiia ta derusyfikatsiia – holovni trendy polityky pamiaty na suchasnomu etapi. [Decolonization and de-Russification are the main trends in memory politics at the present stage]. *Perspektyvy rozvytku suspilno-humanitarnykh nauk v umovakh yevro intehtatsii: materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi onlain-konferentsii*, 11-12 kvitnia 2024 r. Bila Tserkva. S. 8-13. [In Ukrainian].
11. Pohrebennyk, A. (2021). Teatr u chas viiny: kultura sprotyvu i rytoryka pamiaty. [Theater in Time of War: Culture of Resistance and Rhetoric of Memory]. *Ukraiïnskyi teatr*. 1. 10-16. [In Ukrainian].
12. Pohrebniak, H. (2023). Rezhyserski poshuky vidtvorennia podii viiny zasobamy teatralnoho mystetstva i kinematohrafu. [Director's search for recreating the events of the war through the means of theater and cinema]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. 4. 147-153. [In Ukrainian].
13. Sukhomlyn, H., Tsyvata, Yu., Chornoivan, A. (2024). Realii rosiisko-ukraïnskoi viiny v dokumentalnomu teatri Ukrainy. [The realities of the Russian-Ukrainian war in the documentary theater of Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv*. 7. 87-98. [In Ukrainian].
14. «Khlible peremyria» za piesoiu Serhiiia Zhadana: Zhytomyrskyi akademichnyi ukraïnskyi muzychno-dramatychniy teatr im. Ivana Kocherhy: ofitsiinyi veb-sait. 2024. URL: https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/%C2%ABxlibne_peremirya%C2%BB_za_pesoyu_sergiya_zhadana
15. Chuzhynova, I. (2024). Teatr yak instrument suspilnykh peretvoren. [Theater as a tool for social transformation]. *Krytyka*. 9. 18-21. [In Ukrainian].
16. «Show must go on»: Zhytomyrskyi akademichnyi ukraïnskyi muzychno-dramatychniy teatr im. Ivana Kocherhy: ofitsiinyi veb-sait. 2024. URL: https://zt-teatr.com.ua/repertuar/big_scene/Show_must_go_on

Дата першого надходження статті до видання: 04.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

